

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4598 / 31.08.2004

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASA A X-A
CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

LIMBA ȘI LITERATURA UCRAINEANĂ

Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 4598 / 31.08.2004

București, 2004

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Limba și literatura ucraineană* are un rol important în formarea personalității elevilor și a unor deprinderi și abilități necesare „pentru a face față cerințelor *societății și economiei bazate pe cunoaștere* și pentru a le facilita accesul post-școlar la învățarea pe toată durata vieții” (*Memorandumul asupra învățării permanente*, 2002).

Pe parcursul învățământului obligatoriu, elevii trebuie să-și formeze în primul rând competențele de comunicare, indispensabile în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională: să se exprime corect, clar și coerent în limba maternă, să asculte, să înțeleagă și să producă mesaje orale și scrise, în diverse situații de comunicare.

Studiul limbii și al literaturii materne are, de asemenea, o contribuție esențială la formarea unei personalități autonome a elevilor, capabile de discernământ și de spirit critic, apte să-și argumenteze propriile opțiuni, dotate cu sensibilitate estetică, având conștiința propriei identități culturale și manifestând interes pentru varietatea formelor de expresie artistică. Studiind limba maternă, elevii își formează competențele de comunicare indispensabile, în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională

Finalitățile disciplinei se reflectă în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, conținuturi ale învățării, sugestii metodologice). Aceste finalități își găsesc corespondent, în principal, în domeniul *Comunicare în limba maternă*, așa cum apare acesta definit în documentele Uniunii Europene (*Anexa 2 a Memorandumului*), cât și în competențele transversale, menționate în același document, din domeniile *Cultură antreprenorială*, *Competențe civice și de relaționare interpersonală*, *A învăța să înveți*, *Sensibilizare la cultură*.

Actuale programe de limbi și literaturi materne își propun educația complexă a elevilor, având la bază principiul comunicativ-funcțional, studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului. Accentul se pune pe viziunea funcțională a limbii materne, trecându-se de la învățarea despre limbă și literatură la învățarea limbii și literaturii.

Principiile actualului model sunt:

- urmărirea unui set unitar și coerent de finalități ale studiului disciplinei pe parcursul întregii școlarități obligatorii;
- adoptarea unui model didactic coerent, în cadrul căruia să apară evidentă deplasarea accentului de pe simpla achiziționare de cunoștințe pe formarea de competențe și atitudini, cu valențe ulterioare de actualizare și de extindere;
- diversificarea strategiilor, a ofertelor și a situațiilor de învățare și adaptarea acestora la grupul-țintă;
- asigurarea caracterului flexibil și actual al studierii limbii materne, prin conectarea sa la realitățile vieții cotidiene;
- echilibrarea ponderii acordate în studiu variantei scrise și celei orale;
- îmbinarea echilibrată a proceselor de receptare și a celor de producere a mesajului;
- adoptarea unei perspective consecvent comunicative, în cadrul căreia accentul să fie plasat pe aspectele concrete ale utilizării limbii.
- renunțarea la compartimentarea disciplinei în „limbă” și „literatură” și adoptarea unui model didactic al cărui principiu ordonator să fie constituit de cele patru deprinderi integratoare caracteristice oricărui act de comunicare (înțelegerea după auz, lectura, vorbirea și scrierea).

Domeniile în care vor fi contextualizate activitățile de învățare pentru studierea limbii și a literaturii ucrainene în clasa a X-a sunt: (I) Literatură; (II) Limbă și comunicare.

Potrivit planurilor cadru de învățământ în vigoare, aprobate prin ordin al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723 / 23.12.2003, la clasa a X-a disciplina *Limba și literatura maternă* are aceleași statut și regim orar ca și disciplina *Limba și literatura română*, fiindu-i alocate **trei ore pe săptămână în trunchiul comun**, la toate profilurile și specializările.

În afara trunchiului comun, **au alocată câte o oră pe săptămână în curriculum diferențiat (CD)** următoarele profiluri și specializări: filiera teoretică, profil real și profil umanist; filiera vocațională – profil pedagogic.

Prezentul document oferă două tipuri de curriculum diferențiat (**CD**):

- **CD tip A** (ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin semnul *): destinat specializărilor din cadrul filierei teoretice – profil real, precum și tuturor specializărilor din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.
- **CD tip B** (ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin semnul **): destinat tuturor specializărilor din cadrul filierei teoretice – profil umanist.

Structura programei pentru clasa a X-a este următoarea:

- Competențe generale;
- Valori și atitudini;
- Competențe specifice și conținuturi asociate acestora;
- Recomandări privind conținuturile învățării;
- Sugestii metodologice.

Programa școlară pentru clasa a X-a vizează dezvoltarea aceluiași competențe generale, valori și atitudini menționate pentru clasa a IX-a, dar dezvoltă competențe specifice noi. Programa este structurată pe aceleași domenii de conținut: „Limbă și comunicare“ și „Literatură“.

În primul domeniu vor fi consolidate și extinse cunoștințele și deprinderile de exprimare orală și scrisă și de receptare a mesajelor orale și scrise.

Cel de-al doilea domeniu cuprinde următoarele module: „Receptarea textului literar“ și „Literatură și alte arte“.

Noul curriculum pentru *Limba și literatura ucraineană* pune la îndemâna profesorilor un cadru flexibil de organizare a activității, lăsând libertatea alegerii textelor de studiat, a integrării conținuturilor și a proiectării parcursului didactic, fiind astfel posibilă adaptarea studiului limbii și al literaturii materne la condițiile fiecărei clase de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii ucrainene în receptarea și în producerea mesajelor, în diferite situații de comunicare
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
3. Argumentarea scrisă și orală a unor opinii în diverse situații de comunicare
4. Identificarea specificului culturii ucrainene în context multi- și intercultural

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii
- Stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diversele mesaje receptate
- Formarea unor reprezentări culturale privind evoluția și valorile literaturii ucrainene
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de comunicare
- Abordarea flexibilă și tolerantă a opiniilor și a argumentelor celorlalți
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de limba maternă și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și îmbogățirea orizontului cultural
- Dezvoltarea interesului față de comunicarea interculturală

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii ucrainene în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
1.1. Identificarea particularităților și a funcțiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte	- limbaj standard, limbaj literar, limbaj colocvial, limbaj popular, limbaj regional, limbaj arhaic; argou, jargon - expresivitatea în limbajul comun și în limbajul poetic	- valori stilistice ale unor categorii morfosintactice	- valori stilistice ale unor categorii morfosintactice
1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise	- sens denotativ și sensuri conotative - cunoașterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor) - elemente care înlesnesc sau perturbă receptarea (canalul, codul, contextul) - mesaje din domeniul audio-vizualului	- citirea graficelor, a schemelor sau a tabelelor sinoptice, a altor documente specifice domeniului de specializare	- calitățile generale ale stilului: claritate, proprietate, precizie, puritate, corectitudine, variație stilistică, simetrie, naturalețe, cursivitate, eufonie
1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog	- diverse tipuri de monolog și dialog pe teme de interes curent sau pornind de la textele literare studiate - dezbateri, interviu de angajare - elemente verbale, nonverbale și paraverbale - stilurile funcționale adecvate situației de comunicare		
1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și alcătuirea unor texte funcționale sau a unor proiecte	- analiză, comentariu, eseu structurat și eseu liber - cerere, proces-verbal, curriculum vitae, scrisoare de intenție, scrisoarea în format electronic (e-mail) - proiecte (planificarea activității, munca în echipă și atribuții asumate, prezentarea proiectului, finalități, modalități de evaluare a proiectului)	- documente specifice domeniului de specializare (de exemplu, referate științifice, proces-verbal etc.)	- paralelă - tipuri de frazare în funcție de tipul de text (concizie, prolixitate, organizarea discursului prin parataxă sau prin hipotaxă etc.)

* **Curriculum diferențiat A** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** **Curriculum diferențiat B** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
1.5. Utilizarea, în exprimarea proprie, a normelor ortografice, ortoepice, de punctuație, morfosintactice și folosirea adecvată a unităților lexico-semantic	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea adecvată a cuvintelor în context - folosirea corectă a formelor flexionare - utilizarea corectă a elementelor de relație - utilizarea variantelor lexicale literare - utilizarea corectă a unităților frazeologice - etimologia populară - pronunțare corectă 	<ul style="list-style-type: none"> - scrierea și pronunțarea corectă a numelor proprii și a neologismelor specifice domeniului de specializare 	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea adecvată a neologismelor în context

2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	<ul style="list-style-type: none"> - particularități ale construcției subiectului în textele narative studiate - particularități ale compoziției în textele narative studiate (incipit, final, episoade / secvențe narative, tehnici narative) - construcția personajelor - modalități de caracterizare a personajului; tipuri de personaje - instanțele comunicării în textul narativ - tipuri de perspectivă narativă - specii epice: basm cult, nuvelă, roman - registre stilistice, limbajul personajelor, limbajul naratorului - stilul direct, stilul indirect, stilul indirect liber - momente ale evoluției prozei în literatura ucraineană 		<ul style="list-style-type: none"> - specii epice (în plus față de cele menționate la conținuturile de trunchi comun): povestire - formule narative: povestirea în ramă, povestirea în povestire

* **Curriculum diferențiat A** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** **Curriculum diferențiat B** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
2.2. Identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului dramatic	<ul style="list-style-type: none"> - particularități ale construcției subiectului în textul dramatic - particularități ale compoziției textului dramatic - modalități de caracterizare a personajelor dramatice - registre stilistice, limbajul personajelor, notațiile autorului - specii dramatice: comedia - momente ale evoluției dramaturgiei (creație dramatică și spectacol) în cultura ucraineană 	- specii dramatice (în plus față de cea prevăzută pentru trunchiul comun): drama	- specii dramatice (în plus față de cea prevăzută pentru trunchiul comun): drama
2.3. Identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul poetic	<ul style="list-style-type: none"> - titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, leitmotiv) - figuri semantice (tropi) - elemente de prozodie - poezie epică, poezie lirică - instanțele comunicării în textul poetic - momente ale evoluției poeziei în literatura ucraineană 		- lirism obiectiv și lirism subiectiv
2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și interpretare a textelor literare studiate	<ul style="list-style-type: none"> - temă și viziune despre lume - sensuri multiple ale textelor literare 		

3. Argumentarea în scris sau oral a unor opinii în diverse situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
3.1. Identificarea structurilor argumentative în vederea sesizării logicii și a coerenței mesajului	<ul style="list-style-type: none"> - structuri și tehnici argumentative în texte literare și nonliterare, scrise sau orale (consolidare) - logica și coerența textului 	- structuri argumentative în texte nonliterare specifice domeniului de specializare	
3.2. Compararea unor argumente diferite pentru formularea unor judecăți proprii	- interpretări și judecăți de valoare exprimate în critica și în istoria literară, în cronici de spectacol		<ul style="list-style-type: none"> - momente ale evoluției criticii literare în cultura ucraineană - dosarul critic

* **Curriculum diferențiat A** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** **Curriculum diferențiat B** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate	- tehnici de argumentare - verbe evaluative, adverbe de mod / predicative ca mărci ale subiectivității evaluative; cuvinte cu rol argumentativ; structuri sintactice în argumentare - tipuri de texte: eseu, comentariu, analiză	- argumentări orale și scrise uzuale în domeniul de specializare	

4. Identificarea specificului culturii ucrainene în context multi- și intercultural

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
4.1. Analiza elementelor specifice de cultură și civilizație ucraineană în operele studiate	- elemente privind tradițiile și obiceiurile etniei, evoluția acesteia; manifestări și trăsături ale culturii ucrainene în textele studiate - modalități de reflectare a elementelor specifice de cultură și civilizație în diverse arte (dans, muzică, film, literatură, arte vizuale etc.)		- proiecte privind specificul culturii ucrainene, pornind de la date prezente în operele studiate
4.2. Evidențierea formelor actuale de manifestare ale culturii ucrainene	- rolul personalităților culturale actuale provenite din rândul etniei, în context local / național; - forme actuale de manifestare ale culturii ucrainene (dans, muzică, film, literatură, arte vizuale etc.)	- proiecte privind manifestări culturale semnificative din actualitate (dans, muzică, film, literatură, arte vizuale etc.)	- ilustrări ale tendințelor actuale ale literaturii ucrainene

RECOMANDĂRI PRIVIND CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Conținuturile învățării sunt grupate pe cele două compartimente: **I. Literatură** și **II. Limbă și comunicare**, privite ca un tot în baza modelului comunicativ-funcțional adecvat specificului limbii ucrainene și modalităților de structurare a competențelor de comunicare.

În domeniul **Literatură**, clasa a X-a urmărește aprofundarea studiului privind principalele tipuri de texte literare; noțiunile și tehnicile de analiză și de interpretare menite să înlesnească receptarea textelor epice, dramatice și lirice, în proză sau în versuri; repere de ordin istoric care să ajute la formarea unei viziuni de ansamblu asupra valorilor și evoluției literaturii ucrainene.

Elevii clasei a X-a vor studia **minimum 12 texte literare** la profilurile și specializările cu 3 ore pe săptămână / **minimum *13 texte literare** la profilurile care au curriculum diferențiat de tip A și **minimum **14 texte literare** la profilul umanist, care are curriculum diferențiat de tip B. Aceștia li se vor adăuga texte integrale sau fragmentare ce vor oferi modele pentru recenzie / cronică literară (1 text), eseu / studiu critic (1 text), cronică de spectacol (1 text), texte nonliterare specifice domeniului de

* Curriculum diferențiat A se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** Curriculum diferențiat B se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

specializare (*3 texte). Profesorii (și autorii de manuale) vor alege textele pe care le consideră potrivite cerințelor formulate.

În alegerea textelor se va ține seama de următoarele criterii generale: **accesibilitate, atractivitate, valoare, varietatea** autorilor selectați, **volumul de lecturi** propuse pe parcursul întregului an școlar în raport cu timpul disponibil. Acest studiu va oferi elevilor o primă viziune generală asupra culturii și literaturii ucrainene ca parte integrantă a valorilor spirituale universale.

Textele pot fi selectate din următorii autori: Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, М. Коцюбинський, Л. Українка, О. Кобилянська, В. Стефаник, І. Карпенко-Карий, С. Яричевський, М. Устиянович, В. Винниченко, В. Сосюра, В. Стус, І. Драч, Д. Павличко, Л. Костенко, І. Огієнко, О. Масикевич, Д. Оніщук, О. Мельничук, С. Ткачук, І. Ковач, М. Корсюк, В. Клиш, К. Регуш, К. Ірод, І. Федько, В. Цаповець, М. Михайлюк, І. Арделян, В. Баршай, Г. Клепуш, П. Романюк, Ю. Павліш, М. Небиляк, В. Річко etc.

Este bine să se acorde atenție, în măsura posibilităților, studiului unor **texte integrale**. Profesorii pot să lărgescă numărul de texte propuse pentru studiu sau să recurgă la lecturi suplimentare în corelație cu tipurile de texte studiate. Pentru ilustrare pot fi recomandate și scrieri din literatura universală în traducere ucraineană.

I. Literatură

1. Receptarea textelor literare

1.1. Lectura textelor literare

A. Lectura prozei narative: înțelegere și interpretare

- Proză scurtă - cel puțin 2/*3 texte: un **basnă cultă** (de exemplu: *Соловій та Хівря, Горох при дорозі*, байка-казка, - П. Гулак-Артемівський; *Три бажання*, віршована казка, - П. Білецький-Носенко etc.), o **nuvelă** (de exemplu: *За земельку, На буряки, Змовини* - Г. Косинка; *Солонський Яр* - М. Хвильовий; *Маруся, Сердешна Оксана, Перекотиполе* - Г. Квітка-Основ'яненко; *Інститутка* - М. Вовчок etc.); *o **rovestire** (de exemplu: *Помстився, П'ятизлотник* - М. Коцюбинський; *Кленові листки, Камінний хрест* - В. Стефаник etc.).
- Roman - 2 - 3 texte, alese astfel încât să poată fi abordate aspectele esențiale ale genului și ale evoluției acestuia: acțiune și personaje; perspectivă narativă; tehnici narative, stil, expresivitate. (De exemplu: *Чорна рада* - П. Куліш; *Повія, Хіба ревуть воли, як ясла повні?* - П. Мирний; *Земля* - О. Кобилянська; *Собор* - О. Гончар; *Хмари* - І. Нечуй-Левицький etc.).
- Evoluția prozei în literatura ucraineană: repere istorice și actualitate.

B. Lectura poeziei

- Se vor studia minimum 6 texte poetice, alese astfel încât să ilustreze aspecte specifice și diferite ale genului și ale evoluției acestuia: **poezie epică** (de exemplu: *Дума про козака Голоту*, усна народна творчість; *Енейда*, бурлескно-травестийна поема, - І. Котляревський; *Голова і Тулуб*, байка, - Г. Сковорода; *Ївга*, романтична балада, - П. Білецький-Носенко etc.); **poezie lirică** (de exemplu: *Тарасова ніч*, istorică poezie, - Т. Шевченко; *Троянди й виноград*, символістică poezie, - М. Рильський; *Мойсей*, filozofică poezie - І. Франко; *Досвітні вогні, Дим* - Л. Українка etc.); instanțele comunicării în textele poetice; sugestie și ambiguitate; diversitate prozodică etc.
- Evoluția poeziei în literatura ucraineană: repere istorice și actualitate.

1.2. Confruntarea cu receptarea de către ceilalți a textelor literare

A. Discutarea textului literar

- Argumentarea interpretărilor și a judecăților de valoare

B. Utilizarea sugestiilor criticii literare

- Recenzia / cronica literară; eseul / studiul critic.

C. **Receptări diferite ale aceleiași opere literare de-a lungul timpului

- **Dosarul critic

- **Evoluția criticii literare în cultura ucraineană: repere istorice și actualitate

Studiul textelor critice se va face prin raportare la textele literare la care se referă.

2. Literatură și alte arte

2.1. Textul dramatic și arta spectacolului

- Lectura unui text dramatic (o comedie)/ *,**a două texte dramatice (o comedie + o dramă) și familiarizarea elevilor cu arta spectacolului. Sugerăm selectarea, în acest caz, a unor texte reprezentative din dramaturgia ucraineană (de exemplu: *Сто тисяч*, comedie, - I. Карпенко-Карий; *Украдене щастя*, drama, - I. Франко etc.). Profesorii pot să meargă împreună cu elevii la spectacole de teatru, pot folosi înregistrări video ale unor spectacole sau înregistrări audio ale unor dramatizări radiofonice, fotografiile din spectacole sau pot realiza împreună cu elevii dramatizări ale piesei citite, astfel încât elevii să înțeleagă elementele specifice artei spectacolului și relația dintre textul dramatic și punerea lui în scenă.
- Cronica de spectacol, discutată în relație cu textul dramatic și punerea în scenă a acestuia.
- Evoluția dramaturgiei (creație dramatică și spectacol) în cultura ucraineană: repere istorice și actualitate.

În cadrul **Literaturii**, autorii și operele se vor studia în funcție de accesibilitate, de specificul local și de interesele elevilor angajați în actul comunicării în limba maternă. Alături de studierea textelor epice, lirice și dramatice prin care se vor consolida noțiuni și tehnici de analiză și interpretare, elevii vor aprofunda, în același timp, unele repere folclorice, istorice și culturale.

II. LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Studierea limbii ucrainene vizează două direcții de bază: (a) *normativă* și (b) *funcțională* pentru a-i determina pe elevi să-și formeze deprinderi de a utiliza corect, adecvat și eficient limba maternă, să producă și să recepteze texte orale și scrise.

Abordarea conținuturilor propuse se va face în ordinea aleasă de către autorii de manual sau de către profesori, care le vor integra acolo unde consideră că au eficiență didactică. Pentru aceasta se vor folosi texte suport din domeniul literaturii, evidențiindu-se aspectele retorice și stilistice ale limbajului, mesajul.

Elementele de conținut nu impun lecții cu același titlu pentru că e de dorit ca fenomenul lingvistic, natura limbajului să fie înțelese prin practica funcțională a limbii, prin exerciții, exemplificări, explicații.

1. Producerea mesajelor orale și scrise

1.1. Exprimarea orală

A. Dialogul

- *dezbaterea; interviul (interviul publicistic, interviul de angajare)*
- actualizarea regulilor, a tehnicilor și a structurii dialogului

B. Monologul

- *monolog argumentativ*
- actualizarea regulilor, a tehnicilor și a structurii monologului

C. Evaluarea discursului oral, în funcție de următoarele repere:

- conținutul discursului (adecvarea la tema expunerii, a dialogului; relevanța intervențiilor, claritatea ideilor, înlănțuirea logică a acestora);
- componenta verbală (utilizarea corectă a aspectelor de ordin fonetic, lexical, a aspectelor de sintaxă a propoziției și a frazei; utilizarea adecvată a regulilor și procedeele care asigură organizarea generală a unui text: legătura între fraze, coerența între părți, structura textuală dialogală sau argumentativă, utilizarea regulilor și procedeele care determină folosirea limbii în context: utilizarea registrelor limbii, a normelor de interacțiune verbală, adaptarea la parametrii situației de comunicare etc.);
- componenta nonverbală (privire, atitudini corporale, mișcări, gesturi, expresia feței; poziția locutorilor etc.) și componenta paraverbală (vocea: calitate, debit, inflexiuni, intonație, pauze etc.).

1.2. Exprimarea scrisă

Elevii vor redacta următoarele tipuri de texte:

- rezumat, caracterizare de personaj, eseu structurat și eseu liber (actualizare), comentariu, analiză, **paralelă;
- cerere, proces-verbal, curriculum vitae, scrisoare de intenție, scrisoarea în format electronic, *alte texte specifice domeniului de specializare;
- proiecte.

1.3. Niveluri de constituire a mesajului în comunicarea orală și scrisă

♦ fonetic, ortografic și de punctuație

- pronunțarea corectă (silaba, accentul, alternanța sunetelor, ortoepia și ortografia numelor proprii);
- norme ortografice și de punctuație (sunete și litere, reguli ale ortografiei ucrainene);

♦ morfosintactic

- folosirea corectă a formelor flexionare (nominale, adjectivale, verbale);
- utilizarea corectă a elementelor de relație (prepoziții, conjuncții, pronume relative);

♦ lexico-semantic

- utilizarea corectă și adecvată a cuvintelor în context; neologimele;
- polisemie și omonimie;
- utilizarea corectă a unităților frazeologice;
- sens denotativ, sensuri conotative;

♦ stilistico-textual

- stilurile funcționale adecvate situației de comunicare;
- limbaj standard, limbaj literar, limbaj colocvial, limbaj popular, limbaj regional, limbaj arhaic, argou, jargon;
- stil direct și stil indirect, stil indirect liber;
- **calitățile generale și particulare ale stilului: claritate, proprietate, precizie, puritate, corectitudine, variație stilistică, simetrie, naturalețe, cursivitate, eufonie;
- **tipuri de frazare în funcție de tipul de text (concizie, prolixitate, organizarea discursului prin parataxă sau prin hipotaxă etc.);

♦ nonverbal și paraverbal

- rolul elementelor nonverbale și paraverbale în comunicarea orală: privire, gestică, mimică, spațiul dintre persoanele care comunică, tonalitate, ritmul vorbirii etc.

2. Receptarea diverselor tipuri de mesaje

Aceste conținuturi se vor aborda în raport cu textele studiate, cu accent asupra interpretării semnificațiilor acestora.

- informația verbală în domeniul audio-vizual (știri radio, știri TV);
- factori care înlesnesc sau perturbă receptarea (codul, canalul, contextul).

2.1. Niveluri ale receptării

♦ fonetic, ortografic și de punctuație

- dificultăți de înțelegere a mesajului cauzate de forme incorecte de pronunțare;
- rolul semnelor ortografice și de punctuație în înțelegerea mesajelor scrise;

♦ morfosintactic

- ambiguități morfosintactice care îngreunează înțelegerea mesajului;
- *, ** valori stilistice ale unor categorii morfosintactice;

♦ lexico-semantic

- interpretarea sensului cuvintelor în context;
- rolul câmpurilor semantice în interpretarea mesajelor scrise și orale;

♦ stilistico-textual

- rolul figurilor de stil și al procedeelelor artistice;
- rolul elementelor arhaice și regionale în receptarea mesajelor;
- receptarea în funcție de tipurile de texte (ficționale și nonficționale);
- receptarea în raport cu genurile și speciile literare în care se încadrează textele respective;
- interpretarea semnificațiilor textelor studiate;
- tipuri de texte și structura acestora: textul narativ, textul poetic, textul dramatic; diverse texte de tip funcțional, textul argumentativ;

♦ nonverbal și paraverbal

- influența elementelor nonverbale și paraverbale asupra înțelegerii mesajului oral.

Apropierile cu programa de limba și literatura română le considerăm utile și necesare pentru că astfel elevii își vor consolida cunoștințele din domeniile **Literatură și Limbă și comunicare** ale celor două culturi.

SUGESTII METODOLOGICE

Cadrele didactice își vor adapta demersurile didactice la caracteristicile și nevoile elevilor, centrându-se pe activitatea acestora și fiind doar inițiatori, organizatori și facilitatori ai activităților de învățare. Programa școlară, obligatorie pentru profesori, va da repere pentru activități flexibile, în care temele, textele, metodele de lucru vor fi selectate în funcție de condițiile din școală și de elevi. Fiind centrate pe competențe, conținuturile din programă sunt doar mijloace de realizare a finalităților disciplinei. Activitățile didactice realizate vor cuprinde o varietate de experiențe de comunicare care să implice elevii și să permită interacțiuni. O eficiență sporită a învățării decurge și din tipurile de evaluare folosite. Pentru a realiza o evaluare cât mai completă a învățării este recomandabil să se folosească toate tipurile de evaluare: inițială, continuă și sumativă; de proces, de produs și de progres. Modalitățile tradiționale nu pot acoperi toată paleta de rezultate școlare care trebuie evaluate. În aceste condiții, pentru a obține date relevante privind învățarea, este necesar să se facă apel la metode și instrumente complementare de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, investigația, proiectul, portofoliul, autoevaluarea.